

B R A S S Ó I T É M Á K

Írta: NAGY ISTVÁN

A realista író reggel félhatra érkezik Brassóba. Bőrutáncatú bőröndje után hiába kapkodnak a hordárok. Harmadosztályon utazott. Egész éjjel álmatlanul gyúródott a bevonulók között. A Székely Alkalmazottak Szövetkezete által rendezett felolvasásra hivatalos. Fogadtatására senki sem jött ki, hogy kényelmes szállodába kalauzolja, mint a divatos erdélyi írónagyságokat. Önhatalmulag sem intheti magához az „egyest“, hogy a kijelölt szállásra hajtasson: nem akarja szaporítani a rendezőség költségeit, a sajátjából meg nem futja. Egyelőre még gyalog sem készül nekivágni a városnak. Minek felzörgetni vasárnapi pihenőjéből a kapunyitogató cselédet. Ez az időpont nyáron is elég korainak számít. Most ősszel, október végén, amikor az alacsonyan koborló fellegek belébotolnak a Cenk gerinceibe, még hajnalnak is túl korai. Különösen vasárnap. Ráadásul hűvös eső permetez. Éjjeli sötétség mindenfelé, az állomás környéke is néptelen. Csak a várótermekben gubbasztanak álmos, örök utasok. A harmadosztályon hering módra zsufolódnak egymás hegyénhátán. Kemény fapadokon, vaskos katonaládákon, padok alatt s az összeköpködött cementen. Ruháikat nem kell félteniük a gyűrődéstől. A legfoltosabbakat, a legkopottabbakat vették fel erre az alkalomra. Talán az ős beálltával munkanélkülivé vált madárijesztőket vetkeztették le valahol. Csak éppen testüket, lelküket és gondjaikat nem hagyhatták otthon a fogason, lógva. Ezekből a gazdagabbak sem viselhetnek kétrendet. Ott nyomorognak velük a várótermekben, a zsúfolt vagonokban. Arcuk közömbös, borotvátalan. Tekintetük fénytelen, befelénéző. Általában a civil lény, az érzések, vágyak, szeszélyek, örömek és bosszúságok bonyolult lelki együttese behúzódtott testük legbelsejébe. Néha nagyritkán egy-egy pillanatra reménykedve néznek ki a fej ablakán, tart-e még a zord idő? Azután dideregve húzódnak vissza a tudatalattiba, hogy a derűsebb múlt emlékeivel vigasztalják magukat. De leginkább az alvásba temetkeznek a bizonytalan jövő gondjai elől...

A peronkijáratnál vasúti portás őröködi. Az ő arca is gyűrött, kialvatlan. Rézgombos mundérjában csak a hivatali kötelesség virraszt, az ember nincs jelen. Kissé siralomházaknak tűnnek ezek a mai III. osztályú várótermek. Az utasok, ha dübörögve vonat érkezik, eltorzult arccal riadnak fel. Csak a halálraitéltek lehetnek ilyenek a végső pillanatot jelentő kulcszörgéskor...

Az író hetórág együtt szenved fáradtságtól vonagló témáival, akkor reggelszámba vehető világosság ereszkedik alá a hegyekből s elindul. Közben autóbuszok röffögnek elő valamerről s újabb utasokat szórnak le az állomás előtti térségre. Ezek azonban többnyire viharkabátos turisták vagy football szurkolók. Az előbbieket Predcálra, az utóbbiakat Bukarestbe utazzák, a „román-magyar válogatottra“. Nul-nulra vagy legalább is egy-egyre tippelik a várható eredményt. A center-csatár és a half-sztárok bravurjaiba belékalkulálják a különböző külügyminisztériumok ama vágyát is, hogy most az egyszer ténylegesen „barátságosnak“ kell lennie a mérkőzésnek. A másnapi sporthírekből aztán ki is derült, hogy jól tippeltek. A Kelet európai béke javára egy-egy volt az eredmény.

A realista író a sohasem alvó valóságot fülelve kigyalogol az állomási hajnalból. Nem is kell nagyon megerőltetnie a fülét. Kopott bőröndjével sokat vesződik utközben. Kölcsönként holmi, fogantyuját nem régen dróttal reperálta ki tényleges tulajdonosa, de olyan sikerrel, hogy az író ujjai nem férnek be alája. Kénytelen a hóna alatt cipelni, pedig meglehetősen nehéz. Saját szerzeményű könyvekkel teli. A felolvasás végén székelylegények fogják árulni a hallgatóság között s a bevétel 30 százaléka szövetkezetük javára megy. Takarékoskodnia kell tehát az autóbusz költséggel is, hogy minél több maradjon neki. Korántsem a saját hasznára, hanem a még kifizetetlen nyomdászámlya miatt.

Boszús, de nem zúgolódó. Tudja, hogy a bőröndcipelés Erdélyben és mindenütt, ahol az irodalom a népnevelést is szolgálja, éppen olyan szerves része a realista irodalomnak, mint maga a téma. Az elmúlt év folyamán kiadott írásai után kb. 50 ezer lejt kerestek a nyomdászok, papírkereskedők, terjesztők, míg ő alig 4-5 ezret fordított a saját szükségleteire. Ha munkája értékét illetőleg kételyei támadnak s ha parazitának gondolja magát, akkor mindig eszébe jut ez a kereseti arány és ez új önbizalommal tölti el.

Vidámnak azért éppen nem mondható, amint egyik hóna alól a másik alá cseréli a nehéz táskát. Lába alatt zörgő faleveleket seper a szél. A járdaszélén sorakozó gesztenyefák ágai már csak a kimult nyár friss csontvázai. Utja a Serg, Sil nevű gyárak előtt visz el. Komor épületeik között az esőben tisztálkodó vasárnapi csend motoz. A háttér kódében óriási cethalként uszik a tarajos Cenk. Farkuszonyával valahol Predeál közelében evez, míg Erdély felé fordult szája nyeli a felhőket és hideg zuhanyként löveli magából Brassóra. A város még mindig néptelen, csak a törvénytörő köröndön ácsorog néhány turista. Szászok, szokatlanul szükseszavuk. Talán arra gondolnak: tényleg vége volna a 600 éves erdélyi turának és a Führer hazarendeli őket, kezükből kiharancsolja a szögesevű botot és fegyvert nyom a helyébe? Alig egy éve, a nagynémet „élet-tér“ büszke előőrseinek hitték magukat, ma szorgalmasan bizonyítani próbálják, hogy elszásziak...

A vendég író feléjük tart. Az általa keresett ucca után való tudakozódás jó alkalomnak kinálkozna, hogy élőszt váltson velük, de azok ugylátszik, megsejtették szándékát. Közeledtére hirtelen hátat fordítva dugják össze a fejüket, mint a vadménes, ha rugásokkal akarja távol tartani a ragadozó farkascsoportát...

*

A körönd másik oldalán lyukas esernyő alatt kis számolyon, friss péksüteményt áruló férfi kuporog. Fülekosarát lába közé véve, szemét merőn rászegzi a letakart portékára és türelmesen vár. Rá sem hederít a szemben lévő autóbusz megállónál szaporodó turistákra. Nyilván tudja, hogy az ő üzlete szempontjából fölösleges lények azok a világon. Olykor, ha felnéz, mindig balra tekint, a külváros felé, de arról egy árva lelek se közeledik. Üres uccák ásitó szájában odvas fogakként sorakoznak az utszéli fák. Felhő-pillái mögül sanda pillantásokkal néz le rájuk az álmos nap, aztán megint elszundít. A süteményes ember is nagyokat ásit, a bőröndjébe kapaszkodó író szája is megvonaglik. A szász turistáknál ért kudarc után jóleső bizalommal közelít a kiflis emberhez. Nemcsak azért, mert apa-fiu viszony fúzi a néphez, hanem, mert ő is árult

valamikor peracet és vizet mozikban. Tíz perec és tíz pohár víz után egy-egy krajcár járt neki.

Gyors szakértelemmel 200 darab kiflire becsüli a kosár tartalmát. Brassóban ez az egyetlen cikk, ami nem drágább, hanem 50 százalékkal olcsóbb, mint Kolozsvárt. Egy lej darabja. Biztosra veszi, hogy ez az ember tíz darab eladott kifli után szintén csak egy lejt kap. Ha jól megy neki, estig eladja az egészet és keres husz lejt. Mindenesetre kivallatja úgy az általa keresett ucca felől, mint az üzletmenetről. Mivel szögletes nagy állkapcsai között többségi polgárt gyanít, románul kíván neki jóreggelt. Embere gyorsan kitakarja meglehetősen sápadt kiflieit, de hirtelenében vissza is takarja, mikor hallja, hogy csak egy ucca iránt faggatják. Egész teste önkéntelenül jobbra rándul, tekintete is a Cenk felé villan:

— Strada Carmen Sylva? — morogja kedvetlenül. — Az ...erre balra, a posta háta megett — fejezi be hibátlan románsággal.

Bár a közlés ösztönös mozdulata s utbaigazító szavai közt nyilvánvaló ellentmondás tátong, az író mégsem kérdezősködik tovább, csak hosszan fülkészi. Az ingerülten kapja fel a fejét:

— Mondom, hogy a posta háta megett! — ismétli élesen.

Köszön és elindul a kijelölt irányba.

A fellegvári oldalba vágott uccán két hegyivadász katona nagy utazókosarat cipelve ereszkedik le. Románul köszönti őket is s kérdezősködik, jó irányban megy-e? A magosabbik vitéz jól megnézi és felelőségre vonó hangon visszakérdez:

— Nustyi ungurestye?

— Dehogy nem, — adja tudtára a kért nyelven.

— Ki a súj küdte magát erre? — fordítja a vadász is magyarra a szót, kissé székelyes tájszólással... — Az az ucca tulfelől van, a Cenk-alja-uccában. Én is arra cipekedek.

Fel is kapja nehéz kosarát a vállára s elbucsuzik az alacsonyabb hegyivadásztól s megindul azon az uccán visszafelé, amerről az író jött. A távolban feltűnik a még mindig egykedvűen gubbasztó süteményes ember... Vajjon miért tett bolonddá, — tünődik magában az író. Amikor a közelébe érnek, halkán figyelmezteti a kosár alatt lihegő vezetőjét:

— Ez az ember mondta, hogy erre jöjjenek...

— Ez a kiflis? — torpan meg utitársa felháborodva. Sze ismer ez minden uccát. A kaszárnya előtt is szokott árulni... Borítsuk fel a kosarát...

— Hagyjuk szegényt, — csitítja halkán. — Ő is tévedhet...

— Azt én nem hiszem...

— Akkor nagyon el lehet keseredve. Ma még tán semmit sem árult...

— Legalább piriccsunk rá, annyit megérdemel, — makacskodik a vadász.

— Attól még jobban elkeseredik — erőlködik az író s mintegy magamagának is keresve a megfelelő mentséget, hirtelen egyéb is eszébe jut: — Ki tudja, — fordul a legényhez — hátha valami nagykutyanak nézett, aki ahelyett, hogy kiflit vett volna, hát ingyen segítséget kért tőle. Gondolta, most az egyszer visszaad nekik valamit abból a sok rosszból, amit tőlük kapott.

— De a nagykutya nem cipelnek kuffereket, mint maga, azt ő is

tudhatná...

— Talán észre sem vette, hogy cipelek. Aztán ő mindig cipel valamit, miért tűnne fel neki az eféle?

Erre már nem tud mit válaszolni a hegyivadász, de látni való, hogy tovább őrli magában az esetet. Mikor elhaladnak a süteményes ember mellett, kissé távolabb hirtelen megáll s visszanéz.

— Milyen fajta ember volt ez? — kérdezi különös hangsúllyal, amiből az író kiérzi, hogy ez a kérdés mire értendő. Eszébe jut, hogyan fordítottak hátat neki a szász turisták, amikor érdeklődni akart náluk. Ez a kiflis szintén gögből tette volna? Hangja habozó, amikor felemeli szemét a székelly katoná arcára, aki időközben letette kosarát s a zubbonya ujjával törölgeti homlokát:

— Mindegy az, akármiféle, ha egyszer dühös az életre, — mondja az író.

— Maga azt hiszi? — csattan fel a legény. Még mondana valamit, de akkor a süteményes ember halad el mellettük, baloldalán kendős aszszonyság viszi a becsukott esernyőt és a zsámolyt. Magyarul beszélgetnek az esős időről és a rossz vásárról...

— Hí az Istenit, — veresedik el a hegyivadász nagy hirtelen s vállra kapva a kosarát, sietve faképnél hagyja az írot.

*

Másfélórai kóborlás után végre ott áll az író ütött-kopott bőröndjével a keresett uccában barátja lakása előtt; helyesebben egy tárva-nyitva ázó rácsos kapuban. Amint később kiderült, ez a kapu éjszakára is nyitva szokott állni. Szemügyre veszi a kétemeletes vendégfogadó házat s kiderül, hogy nincsen benne lépcsőház. Mi több, teljesen lakatlannak látszik, olyan csendes. Ellenben két emeletnyi magasságban, látszólag minden cél nélkül, beton lépcsők visznek fel a Cenkre. Megmássza őket s ekkor sül ki, hogy az építészeti találékonyság a házon kívül a Cenk oldalába épített grádicsokkal helyettesítette a lépcsőházat. Az olyanfajta turistáknak, mint a vendégségbe jövő realista író, a lépcsők legtetején, a kis hátsó ajtón, két lépéssel a cenki rengetegbe lehet jutni, ahol öt lépés után már le is heveredhetik a legelső öreg tölgy alá és hozzá kezdhet kirándulása eszményi céljának megvalósításához, a szalonna-sütéshez, ha le nem gurul...

Mindezt megállapítva nagy a zavara. Nem tudja, bosszankodjon-e vagy csodálkozzon. Négyezer-ötször le-fel mászik a hidakhoz, terraszokhoz, betonfedezékekhez hasonló emeleteken s nem tudja, melyik ajtón kopogtasson. Keresett barátja, a „köziró“, a németesen alapos, minden apróságot számontartó híresség ez egyszer elfeledkezett megírni hányadik emeleten, hányadik folyosó kanyarban, hányadik ajtó mögött, melyik kiszögelésben lakik.

Névjegyet csak az első emeletnek is beillő földszinten lát. Ezenkívül semmi jel, sehol semmi nesz, sem a fő, sem a hátsó bejáratokon belül. Minden ablak lefüggönyözve, minden ajtó zárva. A cenki rengeteg pedig rejtelmesen susog, zug, morajlik, horkol. Egyik ajtótól a másikig lábujjhegyeskedik, mert ha lakik valaki ebben a házban, akkor nem szeretné felébreszteni vasárnap reggeli álmából, ha az nem azonos barátjával. Viszont azt sem szeretné, hogy valaki meglesse a függönyök mögül, amint ide-oda lopkodik hóna alatt cipelt bőröndjével, mert még tolvajnak nézné.

Hogy ezt a látszatot csökkentse, csomagját használhatatlan fogantyujánál fogva ujjhegyein hurcolja. Végül is annyit mind csoszog le és fel, hogy az egyik második emeleti ablak függőnye megmozdul. Kerek cseléd-arc kukucskál ki mögüle. Aztán ropog az ajtózár...

— X. Y. szerkesztő urat keresi? Még alszák, — meregeti a szemét morcosan, ami érthető is, hiszen a szerkesztő ur „író” vár vendégül, nem pedig egy ilyen koffert cipelő alakot. Miközben beengedi, ha voltak illúziói, ezalatt biztosan kiábrándul belőlük.

Az előszobában aztán kiderül, hogy ez a ház belülről sem szűkölködik a furcsaságokban. Mindenekelőtt a Cenk az éjszaka letépett darabjaként sötétedik be az ablakon. Még csodálatosabb, hogy a néhány lépésnyi hosszú előszobából nem kevesebb, mint hét ajtó nyílik jobbra- és balra, elől-hátul. Az egyik sarok ajtó mögött még egy kurta előszoba féle következik s ez tágas, ajtó nélküli szobába torkol, a barát legénylakásába. A barát azonban sehol sem látható, de jelenléte az első pillantásra nyilvánvaló. Amolyan csőbutornak nevezett, fehér vaságyban, két párnacsücsök mered az égnek, amin látszólag csak a fehér huzatú piros paplan nyugszák.

Az ágy lábánál pár nehéz katonabakancs áll vigyázban. Szinte hallani, hogy raportál:

— Jelentem alásan, gazdám az első „baka a családban.”

És ez igaz is. Tanárember létére, mint közlegény szolgálat, ami még nem fordult elő nagy multu családjában... Am a bakancson kívül az egyik ablakmélyedésben, amit a lecsüngő csipkefüggönnyel, önálló kis szobácskává lehet elkülöníteni, a kis fenyőfa asztalka a köziró más erényeivel henceg: — Én, kérem pöttöm létemre íróasztal vagyok. Ifjabb koromban szappant, boxot, füzöt és ruhapecsétisztítót árultak rajtam. Most, kéremszépen, főnököm rajtam írja a Duna-völgyi kisleányok „iratlan történelmét...”

A kis asztalka nem hazudik. Négy rajzszeeggel letűzött kartonpapíron fehér kéziratpapír kínálja szűz bájait. Balfelől gondosan lefedett tintásüveg. Közéleben nincs egyetlen tűhegyni pacni sem. Nagy műgondra valló rendben sorakozik a köziró fegyverzete is. Rangsorban, nagyság és minőség szerint, vadonatujnak tetsző toll, tűhegyesre faragott ceruza, mellette rövidebb pirosceruza s végül radirgumi...

Rend, de nem kinos, hanem a föld természetes rétegződéséhez hasonló a könyvek elhelyezkedése is, a polituros fenyőfapalcokon... Cseh-magyar szótár, román-magyar szótár. Lexikonok, folyóiratok. Az erdélyi Enciklopédia kiadványai. Füzetek, könyvek, mappák...

A fehér csőbutor-ágyban ekkor mozgásba jó a két párnacsücsök. A paplan is vonaglani kezd, mintha óriáskigyó volna belécsavarodva. Előbb egy kopasz fej, aztán egy merész orr s végül gyerekesen, mondhatni szütleányosan mosolygó, vörösre borotvált arc válik láthatóvá. Ezután két hosszú kar csapódik kétfelé...

— Szervusz, te... golyhó...

— Szép fogadtatásban részesítesz, mondhatom...

— Éjfélíg lestelek a Koronában. Na, ne légy olyan fatuskó! Csókolj meg már, — mondja zavartan. — Enyje, csak nem haragszol? Utóvégre táviratozhattál volna. Három-négy szó! „Reggel hatkor érkezem, várjatok...” És minden rendben ment volna... Gyere ide né. Ebből nem enge-

dek. Nekem se apám, se anyám, se feleségem...

És őszinte örömmel öleli magához barátját. Írásaiban csupa tárgyilagos ész, megcáfolhatatlan adat, mégis az érzelmekkel is dolgozó szépíró az ölelkezést sokkal szárazabban viszonyozza, mint ő.

— Milyen fanyar vagy — s kiugrott az ágyból. — Most aztán aludni fogsz. Ez az itteni programod első pontja...

A délelőtti alvásból azonban semmi se lesz. Nem győzik egymás kérdéseit megválaszolni. Különösen a köziró érdeklődik szorgalmasan megszámlálhatatlan kolozsvári ismerőseinek hogyléte felől. Főként közéleti magatartásukról. Közbe-közbe korholón rászól barátjára, feküdjön már le, de aztán megint csak eszébe jut valamelyik gyárimunkás barátja, aztán egy zsidó köziró munkái-tervei felől tudakozódik, de hallani akar valamit az egyik mezőségi grófról is, nem különben egy Kolozsvárra származott székely darabontról. Az egyikért aggódik, a másikon vigasztalódik, a harmadikért felháborodik. Viselt dolgaik, elvi állásfoglalásaik fölött olyan vitába bonyolódnak, hogy a szépíró éppen hogy csak megmosdék s ujra köti nyakkendőjét s barátjával tart, aki a városba indul, hogy az uccán folytassák eszmecserejüket. Közben utjukba esik az egyik panzió, ahol betegen fekszik K. M. nevű közös író ismerősük. Mivel az is akar találkozni a vendéggel, nyomban meglátogatják. Ő aztán még többet kérdezősködik, mint a köziró.

Mire eltávoznak tőle, délre kongat a Fekete-templom többszáz éves harangja. A „csincsbe“ megebédelnek. Ekkor derül ki, hogy a vendég a saját zsebéből fizet, sőt még kölcsön kér tőle a vendéglátó barát, egy esomó levelet kell írnia. Ezzel aztán a vendég pénztárcájában alig kussad pár zörgő apróság. Pedig csak nyolc nap múlva utazhat haza 50 százalékos kedvezményrel a Predeálig váltott jeggyel. Kissé fanyarul emlékezteti barátját:

— A meghívásokban azt ígértétek, hogy a kosztra nem lesz gondom...

— Reméljük, — feleli a köziró nyugodtan. — hogy a felolvasáson annyi meghívást kapsz ebédekre és vacsorákra, hogy...

— Reméljük? — szakítja félbe a szépíró elgondolkozva.

— Ne légy pesszimista, — korholja a másik. — Olyan jó dolgod lesz itt, mint soha. Nyolc nap alatt kipihened magad, úgy is rádfér.

Este a felolvasáson aztán tényleg annyian rohanják meg meghívásaikkal, hogy alig győzi jegyezni a címüket. Jól esik neki, amiért ennyire értékelik és számontartják. Az üdülésről azonban, főként a meghívások miatt, semmise lesz. Hogy senkit se sértsen meg némely napra két helyre is eligérkezik ebédre. Szavának azután úgy tesz eleget, hogy a munkás családok meghívását társítja az értelmiségi házaspárok meghívásával. Az előbbieknél ugyanis tizenkettőkor találnak, az utóbbiaknál csak két órákor. Így aztán napja csupa ide-oda rohanással telik. Belvárosból ki, a külvárosba be s két órákor vissza. Ráadásul itt is, ott is, csak félétvággyal fogyaszt. A háziasszonyok pironkodnak, azt hiszik, nem izlik a főztjük. Hogy ezt az aggályukat eloszlassa, emberfeletti önfeladással egész ebédet eszik itt is, ott is. A vacsorákra való rohangálás aztán társul a „fekete“ vagy a „poharazás“ melletti eszmecserek fáradalmaival...

Mert mindenki tudni akar valamit. Bölcsebbnek, okosabbnak hiszik,

mint a „szegény vidékieket“ Emitt irodalmi viták, amott szakszervezeti gondok, a Magyar Népközösségi emberek székely bánatra várnak vigaszt. Azonkívül mindenkinek van valaki ismerőse, rokona Kolozsvárt s azokról is tudni akarnak valamit. Többen csomagokat akarnak bizni rá. A vonatok zsufoltságára való hivatkozással azonban nem vállalja. De visz magával fényképeket, üzeneteket. Előfizetési megrendeléseket az egyik folyóíráshoz...

Míg ezek a dolgok egymás hegyén-hátán kavarnak a fejében, két délelőttöt végig ácsorog a nyilvántartási hivatalnál a sorban, hogy bejelentse magát. A nyolc nap vége felé találkozik legnagyobb élményével. Vacsorára hivatalos Bolonyába, a gyárvárosi negyedbe. Meghívója székely ember, gyári napszámos... Egy szobás kicsi lakás. Négy gyermek totyog, gügyög, nyüzsög a padlón, asztal alatt, hogy aztán egy rakáson elaludjanak a diványon... Az ötödik még csak három-négy napos. Anyja aznap már munkában is volt. Szívélyesek, kedvesek. Rumostea, szalámi, vaj a terítéken. Bár a család szintén az asztal köré ül, mégis csak a férfi fogyaszt vele udvariasságból pár falatot. Korábban bizonyára megvacsoráztak már, pityóka vagy paszuly levest.

Nagyon jól esik a vendégnek ez a megtiszteltetés, de röstelkedik is, amiért költségbe verte őket. Odahaza hetenként háromszor náluk is pityókaké vagy paszuly szerepel, megette volna itt is szívesen. Különben se éhes az udvariassági dupla ebéd után. De nem mer szólni és keveset fogyaszt. Hadd maradjon az apróságoknak a jó falat. A házisszony talán meg is sértődött. Talán azt gondolta, hogy finnyáskodik, mert nem sokat kínálgatja, hanem egy-kettőre leszedi a terítéket.

A beszélgetések folyamán aztán a következők derülnek ki. Tizenkét éve laknak Brassóban. A férfinak Csíksban él a rokonsága. Hármuknak, apjának, bátyjának és neki csak akkora kisbirtokuk volt, hogy három felé osztva egyikük sem birt volna megélni. Önként magára vállalta a Brassóban való szerencse-próbát. Ugy gondolta, hátha összetud zsugorítani néhány év alatt önálló kisbirtokra valót. Beszegődtek hát feleségestül gyárba, előbb a kénsavgyárba, aztán az olajba.

Napszámos fizetés, kicsi fizetés. És minden évben meglepte őket a gyermek. Egymásután tíz. Ebből minden második meghalt, mielőtt betöltötte volna a két évet. Képletesen szólva a szoba egyik sarkában örök-ké ott állt a bölcső, a másikban a koporsó. Kettőjük keresetét megemésztették a bábák és a sirások. Soha se tudják, hogy mikor gyászolnak és mikor örvendenek. Többszöri inkább azon busulnak, hogy ők semmire se vitték. Az elmúlt tizenkét év alatt csak a betegsegélyzőbe befizettek közel huszezer lejt. De amikor operálni kellett az embert, háromezeröttszáz lejt saját maguknak kellett előteremteni. Szülési-segélyt talán összevissza 500 lejt, ha kaptak, a sok gyermek után. Most már negyven évesek s a férfi legutóbb is két hétig fektült a „derekával“. Csendes beletörődéssel panaszozzák, hogy a gyárban, ahol dolgoznak, a 12 év alatt megfordult az egész Székelyföld, de mindenki hazavitt magával, legalább egy tehénre, csűrre vagy egy lóra valót, csak ők és más két székely család ragadt itt örökre a gyárban...

— De mi lesz a faluba hazatérők most emberesedő fiaikkal — kérdi az író. — Ezek sem osztthatják három-négy felé a kisbirtokot.

— Az lesz, ami velünk, — feleli a bolonyai munkás. — De nem

akarják nekem elhinni. Pedig itt ragadnak mindörökre. Keresnek a betegsegélyzőnek, a bábáknak és a sírásóknak. Na, és talán belépnek egyszer a Székelyalkalmazottak Szövetkezetébe is. Talán még a munkásszervezetekbe is. Ugy né, ahogy én. Hát tehetek egyebet? — kérdi mentegelőzve. — Ha az embernek nem sikerül az egyik, háttha sikerül a másik... Csak ne fájna annyit a derekam...

Az író elutazása napján választották be ezt a bolonyai munkást a Magyar Népközösség munkásszekciójának a szervezőbizottságába...

Éjfélkor ér Predealba, hogy lepecsételtesse a jegyét. Félnégyig a hideg váróteremben fagyoskodva számbaveszi utazása eredményeit. A felolvasáson eladott könyvekből a székely Szövetkezet javára levont százalék híjján, 395 lej jutott neki. Kézből eladott 200 lej érőt a szabómunkásoknak... A sok jó koszt és dupla ebédek ellenére fogyott egy kilót, mert soha 4-5 óránál többet nem aludt éjszaka. Most a vonaton se mer aludni. Félt, nehogy lába kelljen egy végül mégis rábizott csomagnak. Hogy ébren bírja tartani magát, Brassóban szerzett témáit rendezgeti agyában...

WOLFGANG SCHLÜTER: JUT MÉG ESZEDBE?

Fordította: JELEN LÁSZLÓ

I.

*Jut még eszedbe az a sár,
az az esővert nagy mező,
hol bukdácsoltunk uttalan,
két ismeretlen szerető?*

*Te jobbra mentél, én a part
csúf bokrai közt nyugtalan
kerestem a helyes csapást,
merre a tér járt utja van...*

*Utána, érte küldeném
a sár után, a szél után
a szívemet, ha volna még
valahol ilyen délután*

*s az ut, az ut — az elveszett:
nem letted Te, nem lettem én,
csak bukdácsoltunk a mező
vöröslő agyagtengerén,*

*Veled kint a vak ég alatt,
ágról szakadtan, egyedül —
míg arcunkra az ég vize
s az eltévedtek könnye düll.*

*csak bukdácsoltunk körben, - és
nem volt más csak a nagy mező,
a konok ég, a jeges szél
s két ismeretlen szerető,*

*Ez a jó boldogtalanság
ó, csak enyém lehetne még,
mit bánnám ónos záporát
mint önti a fekete ég,*

*hajléktalan két bujdosó,
a világban két elveszett —
ó mily lázzal kaptam el ott
csuromvizesen a kezed*

*mit bánnám a rideg szelet
s az utat, ami elveszett
ha kigyulladt két kezemben
gőzölne hófehér kezed*

*s mily boldog voltam ott a rét
agyagos, vörös tengerén
hogy kiverten, üdvözületlen:
de végre Reád lettem én...*

*és állanék és állanál
eltévedten s remegve bár,
de mégis egy utban Veled,
mint akkor ama délután!*